

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
ВСП «РОЖИЩЕНСЬКИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ ЛЬВІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ ТА БІОТЕХНОЛГІЙ
ІМЕНІ С.З.ГЖИЦЬКОГО»**

Латинська мова

ПРОГРАМА

**освітнього компонента (навчальної дисципліни)
підготовки фахівців ОПС фаховий молодший бакалавр
спеціальність 211Ветеринарна медицина**

**Рожиче
2022 р.**

Укладачі:

Карпюк О.Р., Недопад Л. К. викладачі ВСП «Рожищенський фаховий коледж Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького»

Рецензенти:

Заяць О.Й., Прус В.В., викладачі ВСП «Рожищенський фаховий коледж Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького»

Програма обговорена на засіданні циклової комісії

Ветеринарна медицина

Протокол від 25 липня 2022 року № 8

Голова циклової комісії Заяць О. Й.

Рекомендовано Педагогічною радою ВСП «Рожищенський фаховий коледж ЛНУВМБ імені С.З. Гжицького»

Протокол від 25 серпня 2022 року № 11

При укладанні програми освітнього компонента (навчальної дисципліни) за основу взята орієнтовна програма навчальної дисципліни Латинська мова, рекомендована Науково-методичною радою Науково-методичного центру «Агроосвіта» (протокол від 25 .05.2016 р. № 5)

ВСТУП

Дисципліна “Латинська мова” входить до складу нормативних дисциплін усіх медичних та ветеринарних навчальних закладів, оскільки є загальноприйнятою у світі мовою лікарських рецептів. Знання цієї мови полегшує розуміння та засвоєння наукової медично-ветеринарної термінології, яка формувалася впродовж століть на базі латинських і латинізованих старогрецьких слів.

Під час вивчення навчальної дисципліни “Латинська мова” передбачено одержання студентами фундаментальних знань з фонетики, основних розділів морфології, словотворення і деяких елементів синтаксису, потрібних для правильного розуміння та застосування латинської ветеринарної термінології в практичній діяльності.

У процесі вивчення латинської мови студенти повинні правильно читати і писати ветеринарні терміни, вміти користуватися словником, перекладати українською мовою прості латинські фрази і рецептурні терміни, засвоїти не менше 320 латинських слів у необхідних граматичних формах.

Лексичний матеріал повинен базуватися на анатомічній, клінічній та фармацевтичній лексиці. У перелік слів для запам'ятовування потрібно включати назви домашніх тварин і птиці, паразитичних комах і гельмінтів, назви деяких заразних і незаразних захворювань та їх ознак, назви лікарських рослин, частини рослин, назви частин тіла тварин, а також слова загального вжитку на зразок - мир, батьківщина, народ тощо.

До кожного заняття викладач складає необхідний лексичний мінімум із 17-20 нових слів і для розвитку світської духовності, естетичного виховання студентів додає 2-3 крилаті фрази і вислови, що будуть сприяти розвитку пам'яті студентів.

Викладаючи матеріал і опитуючи студентів, необхідно звертати увагу на вивчення іменників, прикметників, дієслів, які часто використовують під час виписування рецептів, написання більшості медично-ветеринарних термінів.

Під час вивчення латинської мови особливу увагу слід звертати на іменники та прикметники, враховуючи те, що більшість медично-ветеринарних термінів виражено словосполученнями саме цих двох частин мови. Основну увагу під час відмінювання іменників з прикметниками потрібно звертати на називний та родовий відмінки. Студенти повинні чітко засвоїти всі слова і словосполучення в цих відмінках.

Важливим також є правильне узгодження іменників усіх п'яти відмін з прикметниками I—III відміни. Ці знання потрібно закріплювати на всіх наступних заняттях.

Дієслова, займенники, прислівники, числівники, прийменники, сполучники вивчають обмежено, що пов'язане зі вживанням їх у ветеринарній практиці. Особливу увагу звертають на ті слова і словосполучення, які є в рецептах.

У процесі вивчення ветеринарної термінології студенти повинні вміти користуватись словником, знайти потрібне слово, визначити за словниковою формою відміну іменників і прикметників, відновлювати повну⁷ форму родового відмінка іменників та родові форми прикметників.

Під час вивчення латинської мови слід звертати увагу на співзвучність латинської і української мов, наводячи приклади, співставляючи граматичні та синтаксичні явища в латинській і українській мовах.

У засвоєнні лексики латинської мови важливе значення має словотворення. Його слід вивчати під час проходження нового лексичного і граматичного матеріалу. З першого заняття потрібно вивчати загальні відомості про латинське словотворення (кореневі, складні та похідні слова), використовуючи аналогічні приклади з української мови.

Особливу увагу слід звернути на похідні слова, утворені приєднанням до основи слів суфіксів, префіксів і терміноелементів грецького походження, які широко використовують у медично-ветеринарній термінології.

Вивчення правил написання рецептів необхідно починати після ознайомлення студентів з першою та другою відмінами іменників і наказовим способом дієслів: *recipere*, *miscere*, *dare*, *signare* і поглиблювати ці знання на кожному наступному занятті.

На всіх заняттях планувати самостійну роботу студентів з вправами, даними в програмованих підручниках, а також з виписування рецептів. Особливу увагу звертати на читання і фонетику.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні

знати:

- фонетику;
- «основні розділи морфології;
- словотворення, деякі елементи синтаксису;
- структуру рецепту, основні рецептурні скорочення, правила виписування рецептів;
- назви лікарських рослин та їх частин, що найчастіше зустрічаються в рецептах, найбільш вживані рецептурні терміни;
- найвизначніші афоризми, приказки, крилаті вислови;

вміти:

- використовувати набуті знання у професійній діяльності, користуватись латинським словником;
- виписувати рецепти;
- користуватися латинською термінологією.

Тематичний план, наведений у програмі, є орієнтовним. Предметні (циклові) комісії можуть вносити зміни в розподіл навчальних годин за темами, у зміст навчального матеріалу і порядок його викладання за обов'язкового збереження кількості годин, відведених навчальним планом на вивчення дисципліни. Зміни, що вносить предметна (циклова) комісія в програму, повинні бути затверджені заступником директора з навчальної роботи.

Обсяг годин для окремих видів навчальних занять і самостійної роботи		
Лекції	Самостійна робота	Разом
2	0	2
2	0	2
4	4	8
4	4	8
4	2	6
10	4	14
4	2	6
8	2	10
2	2	4
2	2	4
30	14	44
36	18	54

1. ОРІЄНТОВНА СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Розділ		Тема	
№	Назва	№	Назва
1. Латинська мова у контексті всевітньої історії. Роль латинської мови у формуванні спеціальної термінології			
Всього за розділ			
2. Фонетика. Правила постановки наголосу і читання			
Всього за розділ			
			Дієслово. Граматичні категорії дієслова. Основні форми дієслова, основа дієслова. Відмінювання дієслів.
		3.1.	
		3.2.	Граматичні категорії іменника. Словотворення.
		3.3.	Рецептура
		3.4.	Прикметник та словотворення
		3.5.	Прислівник. Числівник.
3.	Загальнономовний лексично-граматичний цикл	3.6.	Сполучник. Прийменник. Займенник. Елементи синтаксису
Всього за розділ			
Разом годин з навчальної дисципліни			

2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. ЛАТИНСЬКА МОВА У КОНТЕКСТІ ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ. РОЛЬ ЛАТИНСЬКОЇ МОВИ У ФОРМУВАННІ СПЕЦІАЛЬНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Латинська мова у контексті всесвітньої історії. Предмет і завдання латинської мови, зв'язок з іншими науками. Роль латинської мови у формуванні біологічної, медичної та ветеринарної термінології.

2. ФОНЕТИКА. ПРАВИЛА ПОСТАНОВКИ НАГОЛОСУ І ЧИТАННЯ

Латинський алфавіт. Класифікація літер. Голосні. Сполучення голосних. Приголосні літери. Літеросполука. Поділ слова на склади. Довгота та короткість складу. Правила постановки наголосу.

3. ЗАГАЛЬНОМОВНИЙ ЛЕКСИЧНО-ГРАМАТИЧНИЙ ЦИКЛ

3.1. Дієслово. Граматичні категорії дієслова. Основні форми дієслова, основа дієслова. Відмінювання дієслів

Граматичні категорії дієслова. Форми запису дієслів у словнику. Основні форми дієслова. Основа дієслова. Визначення дієвідміни за неозначеною формою. Відмінювання дієслів у теперішньому часі дійсного способу активного стану. Наказовий спосіб. Вживання наказової форми дієслів у рецептах. Допоміжне дієслово-зв'язка “бути”. Терміноелементи - *tom(ia)*, *e-(ex-)*, *es-*, *retro-*. Найуживаніші префікси дієслів.

3.2. Граматичні категорії іменника. Словотворення

Граматичні категорії іменника. Форми запису іменників у словник. Визначення відміни іменників за закінченням родового відмінка однини і множини. Основа іменників. Перша відміна іменників. Винятки щодо роду.

Друга відміна іменників. Короткі відомості про написання рецепта.

Третя відміна іменників, рід, словникова форма, визначення основи та відмінкові закінчення. Три типи відмінювання.

Четверта відміна іменників. Рід, основа, відмінкові закінчення називного і родового відмінків.

П'ята відміна іменників. Іменники четвертої і п'ятої відмін у ветеринарних термінах і рецептах. Словотвір.

3.3. Рецептатура

Структура та правила виписування рецепта. Основні рецептурні скорочення. Додаткові написи на рецептах. Зразки виписування рецептів на основні лікарські форми.

3.4. Прикметник і словотворення

Загальні відомості про прикметник. Прикметники I та II відмін, їх словникова форма. Узгодження прикметників I і II відмін з іменниками, відмінювання цих узгоджень у називному та родовому відмінках.

Прикметники III відміни, їх словникова форма. Узгодження прикметників III відміни з іменниками та відмінювання цих узгоджень у називному та родовому відмінках.

відмінках. Ступені порівняння прикметників. Особливості утворення ступенів порівняння прикметників.

Найбільш вживанні терміноелементи. Суфікси та префікси прикметників. Деякі відомості про написання рецептів.

3.5. Прислівник. Числівник

Утворення прислівників з прикметників. Прислівники, які найчастіше вживають у рецептурі. Словотворення. Грецькі дублети прислівників. Ступені порівняння прислівників. Кількісні та порядкові числівники від 1 до 15 та 20, 50, 100, 1000. Римські цифри в рецептах. Узгодження кількісних числівників з іменниками. Числівники в рецептах.

3.6. Сполучник. Прийменник. Займенник.

Елементи синтаксису

Вживання сполучників у рецептах. Прийменники, які найчастіше вживають у ветеринарній термінології, рецептах і вимагають знахідного чи орудного відмінків. Вживання займенників у рецептурі. Елементи синтаксису. Порядок слів у реченнях.

3. САМОСТІЙНА РОБОТА

Основним завданням вищих навчальних закладів на сучасному етапі розвитку суспільства є формування творчої особистості, спеціаліста, здатного до самостійного підвищення фахового рівня, самоосвіти, креативності, інноваційної діяльності. Але розв'язання цього завдання неможливе, якщо в навчальному процесі існуватиме лише передача знань від викладача до студента. Щоб залучити студента до активного здобуття знань, неоціненною є роль самостійної роботи.

В орієнтовній структурі навчальної дисципліни до кожного розділу вказано кількість годин, відведених на самостійне вивчення. Самі ж теми самостійного вивчення визначає викладач, що забезпечуватиме його творче ставлення до праці, надасть можливість розвивати педагогічно доцільну лінію співпраці та перетворити власний предмет на засіб формування всебічно розвиненої особистості студента.

Визначені теми самостійного вивчення повинні бути відображені в робочій навчальній програмі, розглянуті на засіданні предметної (циклової) комісії та затверджені заступником директора з навчальної роботи.

4. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА І ДЖЕРЕЛА

1. Гриценко С.П., Гриценко Т.Б., Вакулик ЛЛ, Балаєва О.Ю. *Lingua Latina veterinaria* : навч. посіб. - Київ : Центр учбової літератури, 2007.
2. Семілетко В.І., Столбецька С.Б., Карпенко С.Д. Латинська мова. - Київ : Аграрна освіта, 2011.
3. Семілетко В.І., Столбецька С.Б. Латинська мова. - Біла Церква : БДАУ, 2002.
4. Ступінська А.Г. Латинська мова. - Київ : Вища школа, 1993.